

Състояние на говедовъдството в България

Николай Николов

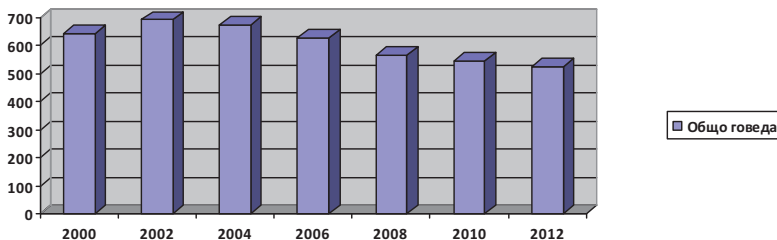
Condition of cattle in Bulgaria: Report aims to introduce the generally to how cattle developed in Bulgaria, its current status and mention some of the serious problems that have not been resolved.

Key words: Condition of cattle, dairying, beef-cattle

ВЪВЕДЕНИЕ

Дълбоката икономическа и политическа криза в България от началото на 90-те години, обхванала всички сфери на националната икономика, доведе до масова разруха и селското стопанство. Говедовъдството е един от секторите, които са най-засегнати. Животните, отглеждани в големи, организирани и технологично обезпечени стопанства, преминават в частни ферми с по 1-2 крави, където липсват условия за нормалното им отглеждане и за производството на качествена и конкурентоспособна продукция. Кризата, логично доведе до изчезване на икономическия интерес от бизнеса и запазване на минималното ниво на производство, с цел оцеляване на домакинството и само излишната продукция се реализира на пазара. Липсата на държавна подкрепа и нестабилните изкупни цени още повече отслабват интереса на производителите и инвеститорите към този традиционен за България отрасъл.

Още от началото на 90-те години започват да се забелязват негативни процеси в развитието на говедовъдния сектор. Броят на кравите намалява, произведеното мляко показва отрицателни тенденции по отношение на количеството и качеството, а средната млечна продуктивност на животните е една от най-ниските в Европа. Въпреки, членството на страната в ЕС, на този етап трудно може да се говори за аналогия в състоянието и проблемите на българското и европейското животновъдство.

Графика №1

Във фигура №1 е показано изменението на общия брой говеда в България за периода 2000 – 2012 г. Както се вижда, за 2012 г са отчетени най малък брой животни.

В долната таблица е изложена информацията засягаща изменението на броя животни по категории. Сравнявания период е 2011 – 2012 г. Данните са от отдел „Агростатистика“ на МЗХ. От таблицата се вижда отрицателното изменение в почти всички категории. Тези данни ясно показват, че мерките които се предприемат за развитие в сектора не са достатъчни.

Разпределение на броя на животните по категории			
Категории животни	1 ^{ви} ноември 2011 г.	1 ^{ви} ноември 2012 г.	Изменение 2012/2011
ОБЩО ГОВЕДА	557 641	526 112	-5.7%
Общо телета под 1 година	139 780	119 775	-14.3%
в т.ч. телета за уговане под 1 година	66 524	48 910	-26.5%
в т.ч. други мъжки телета под 1 година	32 075	27 696	-13.7%
в т.ч. други женски телета под 1 година	41 181	43 169	4.8%
Мъжки животни от 1 до 2 години	12 644	12 108	-4.2%
Юнци за уговане от 1 до 2 години	7 364	6 631	-10.0%
Юнци за разплод от 1 до 2 години	38 133	44 163	15.8%
Бици и волове на 2 години и повече	4 654	4 983	7.1%
Юнци за уговане на 2 год. и повече	2 813	1 606	-42.9%
Юнци за разплод на 2 год. и повече	22 276	19 551	-12.2%
Общо крави на 2 години и повече	329 977	317 295	-3.8%
в т.ч. млечни крави	306 843	288 749	-5.9%
в т.ч. други крави	23 134	28 546	23.4%

През последните няколко години аграрната политика на страната е насочена към синхронизиране с европейското законодателство и привеждане на отрасъла към условията и стандартите на Общността. Говедовъдството е в деликатна и сложна ситуация, борейки се и с досегашните си вътрешни проблеми и търсейки пътища за развитие в рамките на европейската обща селскостопанска политика (ОСП).

Тенденциите в развитието на говедовъдството в България през последните години са свързани с привеждането му в съответствие с изискванията на ЕС. За създаване на по-добри условия за добив на качествено мляко и месо започна реструктуриране в отрасъла, модернизация и категоризация на фермите. Всичко това става с големи инвестиции, а те в 95% от случаите са с привлечен ресурс от банковата система, която едва в последните три – четири години започна да гледа по – сериозно на земеделието и животновъдството и да се предлагат продукти отговарящи на спецификата на отрасъла.

ИЗЛОЖЕНИЕ

От 2007 г. България е пълноправен член на Европейския съюз, но земеделието остава с доста нерешени въпроси, несигурна перспектива за оцеляването му и сериозни трудности пред фермерите. Млечният сектор в частност е изправен пред сериозни проблеми изискващи бърза, адекватна и целенасочена политика. В противен случай крахът на млечното животновъдство в България е сигурен, а с него и на онази част от населението, заето в сектора.

Въпросът с качеството и безопасността на храните е един от основните приоритети в политиката на Европейския съюз. Целта е високо ниво на защита, гарантиращо здравето на потребителите от мястото на първично производство до пускане на пазара, без това да намалява богатото разнообразие от продукти. Всички регламенти и директиви определят основните аспекти в областта на безопасността на храните, като осигуряват необходимата гъвкавост и възможност за използване на традиционни методи на производство. България, като член на Европейския съюз, е длъжна да гарантира, че продуктите, които се предлагат на пазара и тези предназначени за износ отговарят на съответните изисквания. Реалната ситуация в сектора обаче е съвсем друга.

От предприемаческата програма САПАРД имаха възможност да се възползват голяма част от млекопреработвателните предприятия, да изградят модерни мандри, с голям капацитет, необходимите сградов фонд и оборудване и въведени системи за ДХП, ДПП и НАССР. Програмата обаче беше достъпна само за

големи млекопроизводители, които имаха възможност да модернизират стопанствата си и инвестират както в сградовия фонд, така и в самите стада. За съжаление броят на такива ферми остана твърде малък. Голяма част от млекопроизводителите се бориха с ниските изкупни цени, липсата на държавна подкрепа и информираност от страна на министерството и не намериха финансов ресурс за инвестиции. Те просто оцеляваха, без да имат възможност да се подготвят за високите изисквания, които донесе членството в ЕС за техния бизнес. Това съвсем закономерно определя и ситуацията на бранша в момента - по-голямата част от суровото мляко, произвеждано в България не отговаря на изискванията и може да се преработва само за националния пазар Липсата на качествена суровина кара млекопреработвателите, инвестирали сериозни капитали, време и труд в своите предприятия да работят с намален капацитет и да не реализират печалби или да търсят други алтернативи. Голяма част от мандрите намериха решение с използването на обезмаслено, кондензирано мляко внос от Германия. Крайната му цена е близка до тази на суровото мляко, но при него не съществува проблемът със завишените стойности на ОБСК (общ брой соматични клетки) и ОБМ (общ брой микроорганизми). Влагането му в млечните продукти обаче изисква добавяне на растителна мазнина, която често е с неизвестен произход.

Дилемата некачествено българско мляко или качествена вносна суровина не стои пред българските млекопреработватели. В резултат на това на пазара масово се предлагат млечни продукти, в които няма вложено прясно мляко, без това по някакъв начин да е отразено на етикета на стоката.

От всичко горепосочено може да се обобщят следните проблеми:

1. Няма съпоставимост и конкурентна среда на фермите в България с тези в ЕС. Като пример може да се даде субсидиите които се получават в сектора, изкупната цена и не на последно място средната млечност на брой животно.
2. Монопола на големите вериги – при повечето продукти цената от производителя до крайния потребител се е увеличила над два пъти. Поради тази причина продуктите за много хора са скъпи и заради нарастващата инфлация са принудени да купуват стоки с различни заместители на млякото. По данни от националния съюз на говедовъдите в Европа, консумацията на млечни продукти средно годишно на човек е над 300 литра, докато в България е под 200 литра.
3. Висока себестойност на продукцията. Голяма роля играят увеличението на цените на горивата и електроенергията, увеличението на работните заплати, изпълнението на директивите и обновлението на фермите, високият скок на зърнените фуражи и още по-високият скок на цените на сламата и сеното. Като добавим и това, че за млякото не се дават добавки за масленост и качествено мляко, забавяне плащанията от страна на изкупвачите и не на последно място – високите лихви по кредитите които се плащат. Всичко това води до оскъпяване на себестойността и намаляване на печалбата.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

- Мерките които държавната политика прилага в сектора са недостатъчни видно от статистиката
- Не са приложени напълно адекватно директивите на ЕС.
- Липсва държавна политика за ограничаване на вносните продукти, които в повечето случаи са на по – ниска цена.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Министерство на земеделието и храните

[2] Национален съюз на говедовъдите в България

За контакти:

Инж. Николай Николов; Русе; e-mail: nikolayn1304@gmail.com; тел:
+359 884 887 370

Докладът е рецензиран.